

Nr 101

Av herr **Ewerlöf m. fl.**, om *avskaffande av kvarlåtenskapsskatten.*

Kvarlåtenskapsskatten blev då den 1947 infördes utsatt för mycket stark kritik. Det kan erinras om att skatten avstyrktes av en så gott som enhällig sakkunskap. I remissyttrandena över det förslag, som framlagts av 1945 års statsskatteberedning, hade kvarlåtenskapsskatten i princip tillstyrkts endast av Landsorganisationen och två länsstyrelser, i de bägge senare dock med reservation av föredragande landskamreraren. Samtliga övriga organisationer och myndigheter, bland dem övriga länsstyrelser samt hovrätterna, hade avstyrkt skattens införande. Riksdagsbeslutet fattades med knapp majoritet, medan en stark minoritet bestämt motsatte sig denna skatts infogande i vårt skattesystem.

Förslag om kvarlåtenskapsskattens avskaffande har därefter upprepade gånger framförts av olika meningsriktningar inom riksdagen men har icke av riksdagen bifallits. Även inom 1949 års skatteutredning framförde flera ledamöter välgrundade invändningar samt förslag om att den skulle utgå ur skattesystemet. Skatteutredningens majoritet underlät emellertid att ingå på den framförda kritiken och anförde endast, att man ännu icke kunde draga några säkrare slutsatser om skattens verkningar.

Ur den omfattande kritik och den mångfald invändningar som framförts mot kvarlåtenskapsskatten och dess konstruktion skall här endast återges några av huvudpunkterna:

1. Skatten strider mot andemeningen i regeringsformen § 16: »Konungen bör . . . ingen avhända eller avhända låta något gods, löst eller fast, utan rannsaking och dom i den ordning Sveriges lag och laga stadgar föreskriver.»

2. Skatten utgör icke beskattning i vanlig mening utan konfiskation. Äganderätten tryggas genom civillag. Denna konfiskatoriska skatt infördes emellertid på skattelagstiftningens väg utan lagrådets hörande i den ordning som gäller om civillag.

3. Skatten är konstruerad som en uppskjuten förmögenhetsskatt att uttagas först vid en framtida tidpunkt, nämligen vid förmögenhetsägarens frånfälle. Intill denna tidpunkt anses ägaren ikläda sig en skatteskuld till det allmänna. Härigenom har skattevägen införts ett diffust skuldbegrepp, som saknar motsvarighet i svensk lagstiftning i övrigt. Skuldbegreppet är rent godtyckligt och saknar all rättslig grund. Det egendomliga med denna »skuld» är att den blir bestående, om förmögenheten bibehålles till innehavarens död, men kan likvideras genom att ägaren förslösar eller på annat sätt gör sig av med sin förmögenhet.

4. Skatten är ett besynnerligt, invecklat och tillkrånglat mellanting mellan förmögenhetsskatt och arvsskatt med uppenbara inkonsekvenser. Då skatten enligt sin konstruktion är en uppskjuten förmögenhetsskatt, borde skatten uttagas av samma person som har att erlægga årlig förmögenhetsskatt och träffa den egendom, som den avlidne haft att erlægga förmögenhetsskatt för under sin livstid. Så är emellertid icke fallet. I utlandet bosatta svenska medborgare måste t. ex. erlægga kvarlåtenskapsskatt för därstädes placerad egendom, oaktat förmögenhetsskatt icke utgår för sådan egendom.

5. Skattens konstruktion är sådan att den med ett undantag utmätas utan hänsyn till den tid arvlåtaren ägt förmögenheten. Härigenom åsidosättes principen om jämlikhet i beskattningen. Skillnaden i beskattningens tyngd kan bli mycket betydande i fråga om exakt lika stora kvarlåtenskaper.

6. Skatten sätter konsekvent principen skatt efter förmåga ur kraft, därigenom att den drabbar flerbarnsfamiljer hårdare än andra.

7. Det strider mot rättsmedvetandet, att den vid gåva utgående kvarlåtenskapsskatten drabbar make och barn hårdare än andra närstående och skylda samt överflyttar skatten från mottagaren till givaren. En sådan bestämmelse innebär, att gåva till närskylda nära nog anses som illojal.

8. Skatten medför betydande ekonomiska svårigheter för arvingar som önskar fortsätta arvlåtarens verksamhet. Särskilt är detta fallet med familjeföretag inom jordbruk, handel och industri. Det är olämpligt att för statens löpande utgifter ta i anspråk tillgångar som ofta är resultatet av en familjs samlade ansträngningar under en eller flera generationer. De har hopsamlats för att trygga egen ålderdom eller för att barnen skall kunna fortsätta i föräldrarnas verksamhet. Detta kan omöjliggöras genom den samlade arvsskatten och kvarlåtenskapsskatten.

9. Statsskatteförordningens bestämmelse om maximering av inkomstskatten till 80 % blir i vissa fall illusorisk, då en del av förmögenhetsskatten uttages genom kvarlåtenskapsskatt.

10. I kombination med det även i övrigt orimligt hårda skattetrycket har kvarlåtenskapsskatten en direkt negativ inverkan på det personliga sparandet. Den stimulerar snarast till ett förlösande av hopsamlad förmögenhet.

11. Dåvarande professorn i speciell privaträtt jämte finansrätt vid Stockholms högskola, Gösta Eberstein, uttalade som allmän slutsats i en av honom 1948 gjord vetenskaplig utredning »att det icke blott är fråga om enstaka anmärkningar utan att skatten i dess helhet är ett juridiskt missfoster utan motstycke i vår lagstiftning». Enligt professor Eberstein utgjorde kvarlåtenskapsskatten »ett nederlag för rättvisepincipen genom att lika behandlas olika, och att den lägger alltför tunga bördor både på lojala givare och på rättstillämpningen».

Den här ovan i kort sammandrag återgivna kritik, som under en följd av år riktats mot kvarlåtenskapsskatten, har icke kunnat sakligt gendrivas. Genom beslut av 1952 års riksdag höjdes visserligen skattepliktsgränsen från 30 000 till 50 000 kronor, men denna höjning undanröjer icke de principiella invändningarna mot denna skatteform. Den omfattande rationalisering och

mekanisering som under det senaste decenniet ägt rum icke minst inom det svenska jordbruket har krävt betydande kapitalinvesteringar i maskiner och ekonomibyggnader. Detta jämte den samtidigt fortskridande penningvärdeförsämringen gör att ett belopp på 50 000 kronor numera icke kan anses utgöra någon mera betydande förmögenhet.

Icke heller kan det med fog hävdas, att kvarlåtenskapsskatten skulle vara oundgänglig för statens finanser. Skatten beräknades ursprungligen, alltså 1947, skola inbringa 40 milj. kr. om året. Under budgetåret 1949/50 utgjorde inkomsten nära 32 miljoner. För budgetåren 1950/51 och 1951/52 var inkomsten något över 24 miljoner. För budgetåret 1955/56 beräknas inkomsten icke komma att överstiga 18 miljoner. Om hänsyn tages till den ökning av arvsskatten, som skulle bli följden av ett borttagande av kvarlåtenskapsskatten, torde statens nettointkomster av skatten kunna uppskattas till cirka 16 miljoner. Då statens samlade skatteinkomster för nästa budgetår beräknas uppgå till 8,5 miljarder kronor, utgör sålunda inkomsten av kvarlåtenskapsskatten en mycket ringa del. Genom att egendom tages i anspråk för kvarlåtenskapsskattens gäldande, måste man på längre sikt dessutom räkna med en minskning av statens intäkter av inkomst- och förmögenhets-skatt.

Enligt vår mening talar sålunda alla skäl för att kvarlåtenskapsskatten, som är föremål för så kontroversiella uppfattningar, nu utmönstras ur det svenska skattesystemet.

Under återopande av vad vi här anfört hemställer vi,
att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

*förordning om upphävande av förordningen den 26 juli 1947 (nr 581)
om kvarlåtenskapsskatt*

Häri genom förordnas, att förordningen den 26 juli 1947 om kvarlåtenskapsskatt (nr 581) skall upphöra att gälla med utgången av december månad 1955.

Stockholm den 25 januari 1955

K. G. Ewerlöf

Ebon Andersson

Carl Eskilsson

Gustaf Velander

Ernst Wehtje